

gewestelijke stedenbouwkundige verordening hemelwater

**Het ontwerp van besluit van de Vlaamse Regering houdende
vaststelling van een gewestelijke stedenbouwkundige
verordening inzake hemelwaterputten,
infiltratievoorzieningen, buffervoorzieningen en gescheiden
lozing van afvalwater en hemelwater**

Datum van goedkeuring   **28 maart 2013**

Volgnummer   **2013 | 19**

Coördinator + e-mailadres   **Ir. Dirk Uyttendaele, dirk.uyttendaele@minaraad.be**

De heer Philippe Muyters
Vlaams minister van Financiën, Be-
groting, Werk, Ruimtelijke Ordening
en Sport
Phoenixgebouw
Koning Albert II-laan 19
1210 Brussel

Datum   **28 maart 2013**

Uw referentie   /

Onze referentie   **01/L3/2012/272**

Betreft   **Het ontwerp van besluit van de Vlaamse Regering houdende vaststelling van een gewestelijke stedenbouwkundige verordening inzake hemelwaterputten, infiltratievoorzieningen, buffervoorzieningen en gescheiden lozing van afvalwater en hemelwater**

Mijnheer de Minister,

De Minaraad stelt vast dat deze tweede bijstelling van de gewestelijke stedenbouwkundige verordening inzake hemelwaterputten, infiltratievoorzieningen, buffervoorzieningen en gescheiden lozing van afvalwater en hemelwater opnieuw een fundamentele verstrenging inhoudt¹. Zo worden in de nieuwe verordening de ondergrens en het toepassingsgebied voor de installatie van een hemelwaterput aangepast en moet elke nieuwe verkaveling een plaatselijke buffering en infiltratie van regenwater omvatten. De aangepaste verordening zet daardoor conceptueel een stap vooruit voor het waterbeheer in Vlaanderen. Toch heeft de Raad enkele concrete bedenkingen en vragen.

Zoals het Vlaams Parlement vraagt in zijn resolutie over beheersing van wateroverlast², is ook de Raad van mening dat de controle op de uitvoering van de maatregelen moet versterkt worden en moet nagegaan worden of en hoe deze controle kan geïntegreerd worden in andere keurings- of handhavingsinstrumenten (bv. de keuring van de privé waterafvoer, ...).

---

¹ In vergelijking met het Besluit van de Vlaamse regering van 1 oktober 2004 houdende vaststelling van een gewestelijke stedenbouwkundige verordening inzake hemelwaterputten, infiltratievoorzieningen, buffervoorzieningen en gescheiden lozing van afvalwater en hemelwater, gewijzigd bij Besluiten van de Vlaamse Regering van 23 juni 2006 en 10 september 2010.

² Vlaams Parlement, Resolutie betreffende het beheersen van wateroverlast n het kader van een integraal waterbeleid, Stuk 1221 (2010-2011) – Nr.2, ingediend op 7 juli 2011, p.3.

De Raad onderschrijft de prioriteitenvolgorde die gehanteerd wordt in het ontwerpbesluit: vasthouden – bergen - afvoeren. Dit betekent dat maximaal ingezet op hergebruik waar mogelijk en op infiltratie op eigen terrein. Vanuit deze principiële instemming onderschrijft de Minaraad de plaatsing van een hemelwaterput als eerste stap. Het collecteren van hemelwater is echter zinloos zonder hergebruik. Dit leidt volgens de Raad tot volgende conclusies:

- Enkel waar hergebruik mogelijk is, moeten de hemelwaterput en het hergebruik verplicht worden. De Raad vraagt in deze context ook verduidelijking van het begrip “hergebruik” (zie ook verdere opmerking omtrent een handleiding);
- Het volume van de hemelwaterput moet afgestemd worden op het herbruikbare volume. Indien dit afwijkt van de forfaitaire volumes die vermeld zijn in het ontwerpbesluit, dan moet dit maximaal herbruikbare volume aangetoond worden;
- Indien er aangetoond wordt dat hergebruik onmogelijk is³, moet geen hemelwaterput verplicht worden, maar dient er voorzien te worden in aangepaste infiltratie- of buffervoorzieningen;
- De Raad vraagt ook dat vermeld wordt dat de verplichting tot de plaatsing van een hemelwaterput vervalt als het volledige dak wordt uitgerust met een groendak.

De Raad stelt voor om de verplichting tot hergebruik⁴ en de afstemming van het volume van de hemelwaterput op het aangetoonde maximaal herbruikbare volume en de vrijstelling van een hemelwaterput in te bouwen in artikel 9 van de verordening.

De Raad vraagt om de verplichtingen die voortvloeien uit deze verordening zoveel mogelijk mee te nemen bij het doorvoeren van de watertoets op planniveau – met name wanneer zich op gebiedsniveau een planologische wijziging aandient – en om op dat niveau al oog te hebben voor aspecten waarvoor algemene afwijkingen op deze verordeningvoorschriften voor het plangebied nuttig of noodzakelijk zijn.

---

³ Voorbeelden zijn: in de pluimveehouderij kan hemelwater maar in zeer beperkte mate gebruikt worden wegens sanitaire voorschriften. Een uitbreiding van een dergelijk bedrijf dat zou leiden tot de verplichting van een hemelwaterput met de voorziene volumes (art.9) kan niet leiden tot gebruik van het gecapteerde hemelwater.

Voor de chemische sector worden vaak strenge kwaliteitseisen gesteld aan het proceswater. Het gecapteerde hemelwater is daarvoor niet geschikt.

⁴ Het besluit biedt hierover geen absolute duidelijkheid. Art.9 §2. vermeldt: *De hemelwaterputten worden uitgerust met een operationele pompinstallatie die het gebruik van het opgevangen hemelwater mogelijk maakt, tenzij de aftappunten gravitair gevoed kunnen worden.*

Voor de Raad is het van belang dat bij uitwerking van de voorwaarden rekening wordt gehouden met proactieve investeringen in opvang, hergebruik, buffering of infiltratie.

De Raad vraagt ook dat niet enkel op uitdrukkelijke motivering van de aanvrager een afwijking kan toegestaan worden (art.13), maar ook dat de vergunningverlenende overheid op basis van een uitdrukkelijke motivering afwijkingen van de verordeningvoorschriften in de stedenbouwkundige vergunning zou kunnen opleggen⁵.

De Raad merkt ook op dat een "perceel" in deze ontwerp tekst vermoedelijk staat voor een "kadastraal perceel". Een aaneengesloten goed kan echter bestaan uit meerdere kadastrale percelen met verharde oppervlakten of overdekte constructies (art.10. §1). De Raad meent dat deze situatie niet gedekt is. De Raad vraagt ook dat overal duidelijk is wanneer een goed bedoeld wordt en wanneer een kadastraal perceel.

De Raad vraagt eveneens dat er een handleiding zou worden opgemaakt die toelichting verschaft bij de gebruikte terminologie (zoals perceel, herbouwen⁶, nuttig volume, verharding, uitbreiding, heraanleg, ...) en bij specifieke technische bepalingen (bv. hergebruik, infiltratievoorziening, buffervoorziening, doorlatende verharding, afdoende capaciteit ...). Deze handleiding moet ook duidelijkheid brengen inzake de situaties waarbij natuurlijke infiltratie als voldoende kan worden beschouwd (art.4, 1° en 2°) en aangaande de interpretatie van omstandigheden waarin mogelijk een afwijking kan worden aangevraagd.

De Raad verwacht dat informatie wordt verspreid die alle potentiële initiatiefnemers van werken die onder de verordening vallen kan bereiken (dus bijvoorbeeld ook ten behoeve van initiatiefnemers voor de aanleg van verhardingen met een oppervlakte tussen 40-80 m²).

De Raad vraagt om minstens te motiveren waarom er niet mag geïnfiltreerd worden in drinkwaterwingebied (art.10. §2, 1°). Vervuild water valt immers niet onder deze verordening (maar onder VLAREM). Het infiltreren van niet-vervuild hemelwater lijkt de Raad juist aangewezen in drinkwaterwingebieden, met het oog op het aanvullen van de grondwatervoorraden.

---

⁵ In sommige gevallen kan het bijvoorbeeld zinvol zijn om voor grote verharde oppervlakten eerder voor een vertraagde afvoer te kiezen dan voor de standaardoplossing van een infiltratievoorziening.

⁶ Besluit van de Vlaamse Regering van 5 juni 2009 tot vaststelling van een gewestelijke stedenbouwkundige verordening inzake toegankelijkheid, art.1, 10°: *herbouwen: een constructie volledig afbreken, of meer dan veertig procent van de buitenmuren van een constructie afbreken, en binnen het bestaande bouwvolume van de geheel of gedeeltelijk afgebroken constructie een nieuwe constructie bouwen;*

Er bestaan naast de gewestelijke verordeningen ook nog provinciale en gemeentelijke verordeningen voor gelijkaardige materie. Daarvoor geldt: hoe gedetailleerder het niveau, hoe strenger de voorwaarden. Een situatie waarbij bovenop de gewestelijke stedenbouwkundige verordening onderling verschillende provinciale en gemeentelijke verordeningen opgelegd worden, draagt er niet toe bij om het overzicht te behouden. Anderzijds kunnen lokale verordeningen het instrument zijn om af te stemmen op bijvoorbeeld gebiedspecifieke situaties ... Gezien de verstrenging van de gewestelijke verordening zullen sommige verordeningen op provinciaal en/of gemeentelijk niveau geheel of gedeeltelijk zonder voorwerp zijn. De bestaande provinciale en gemeentelijke stedenbouwkundige verordening(en) moeten door de provincieraad/gemeenteraad uit eigen beweging of binnen de termijn die door de Vlaamse Regering wordt opgelegd in overeenstemming gebracht worden met de voorschriften van de vastgestelde gewestelijke stedenbouwkundige verordening(en)⁷. Vanuit de overweging van de administratieve vereenvoudiging moeten de screening aan en eventueel de afstemming met de gewestelijke stedenbouwkundige verordening zo vlug mogelijk gebeuren.

De aangepaste verordening is van toepassing op nieuwbouw, herbouw en bij uitbreiding op een deel van de bestaande toestand. Aansluitend bij eerdere stellingnamen van het Vlaams Parlement, blijft Raad van mening⁸ dat het nodig is om:

- *“de maximale afkoppeling (waar technisch mogelijk) en het hergebruik van de hemelwaters, ook door infiltratie, te stimuleren en daaraan invulling te geven door onder meer een openbare dienstverplichting voor de drinkwatermaatschappijen, de invoering van een eventuele regulerende en vermijdbare heffing op niet van de riool afgekoppelde verharde oppervlakten, een handhaving van de afkoppelingsplicht en de aanpassing van de gewestelijke stedenbouwkundige verordening, zoals voorgesteld door VVSG en Vlario”⁹;*

---

⁷ Vlaamse Codex Ruimtelijke Ordening, art. 2.3.2.

⁸ Minaraad en SERV, Gemeenschappelijk advies van 21 januari 2008 over het ontwerp van besluit tot wijziging van Vlarem I en II naar aanleiding van het vaststellen van de zoneringsplannen, p. 4/8 (Minaraad 08|03).

Minaraad, Advies van 19 februari 2009 over de verantwoordelijkheden en bevoegdheden in het waterzuiveringsbeleid (Minaraad 09|9)

⁹ Vlaams Parlement, Resolutie betreffende de saneringsplicht voor afvalwater, Stuk 1504 (2007-2008) – Nr.6, 5 maart 2008, p.3.

- *“ook voor bestaande situaties meer in te zetten op afkoppeling, buffering van verharde oppervlakte en de herwaardering van het grachtenstelsel [...]; te onderzoeken welke (combinatie van) instrumenten daarvoor het best geschikt zijn (bv. financiële instrumenten zoals heffingen of subsidies, gemeentelijke hemelwaterplannen)”¹⁰.*

Hoogachtend,

Bert De Wel
Voorzitter Minaraad

---

¹⁰ Vlaams Parlement, Resolutie betreffende het beheersen van wateroverlast in het kader van een integraal waterbeleid, Stuk 1221 (2010-2011) – Nr.2, ingediend op 7 juli 2011, p.3.